

Natuurontwikkelingsmogelijkheden langs de Sigmadijkwerken 34-35 tussen de Royersluis en de Boudewijnsluis op de Rechterscheldeoever

Nummer : INBO.A.2007.98
Datum : 22 juni 2007
Auteurs: Erika Van den Bergh & Bart Vandevoorde
Vragen naar: Erika Van den Bergh
geadresseerde : Ir. Wim Dauwe
Afdeling : W&Z afdeling Zeeschelde
Lange Kievitstraat 111-113
2000 Antwerpen
Datum aanvraag : 22 juni 2007
Referentie aanvrager: telefonisch verzoek
Aantal pagina's: 5

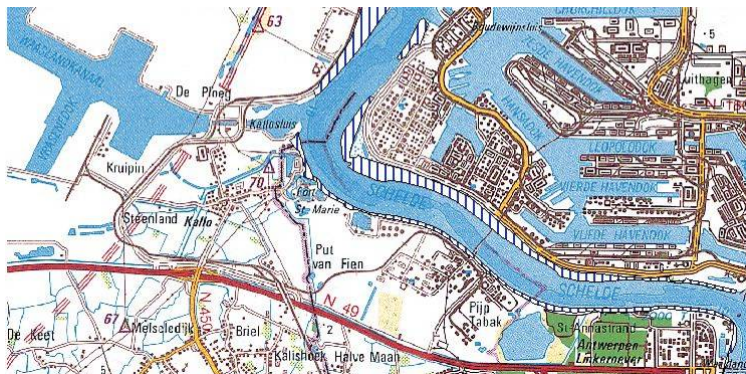
1. Aanleiding

Als antwoord op uw telefonisch verzoek wordt onderstaand een beschrijving geformuleerd van de te verwachten natuurontwikkelingsmogelijkheden tussen Fort Filip en het Noordkasteel (Zeeschelde RO) en de uit te voeren werken voor de realisatie ervan. In het Natuurherstelplan Zeeschelde en in het NOP (VAN DEN BERGH *et al.*, 1999;2003) werden met betrekking tot deze zone mogelijkheden aangereikt om de continuïteit van habitats langsheen deze kwetsbare zone in de saliniteitsgradiënt te versterken. De voorgestelde zone ligt eveneens langsheen het traject van de nog uit te voeren Sigmadijkwerken 34 en 35 van het oorspronkelijke Sigmaplan. In wat volgt wordt nagegaan welke overwegingen in acht moeten genomen worden en welke werkzaamheden dienen uitgevoerd om maximaal bij te dragen aan de IHD voor het EU-Habitatlijngebied Schelde- en Durme-estuarium van de Nederlandse grens tot Gent (BE2300006) en om de integratie van beide functies, veiligheid en natuur te optimaliseren..

2. Studiegebied

De vernoemde NOP gebieden en Sigmawerken situeren zich op de rechter scheldeoever, van de Boudewijnsluis tot aan de aansluiting met de reeds uitgevoerde dijkwerken aan het Noordkasteel. Het studiegebied overlapt dus gedeeltelijk met het Habitatrichtlijngebied Schelde- en Durme-estuarium van de Nederlandse grens tot Gent (BE2300006) (Figuur 1).

2.1 EU-Habitatrichtlijngebied

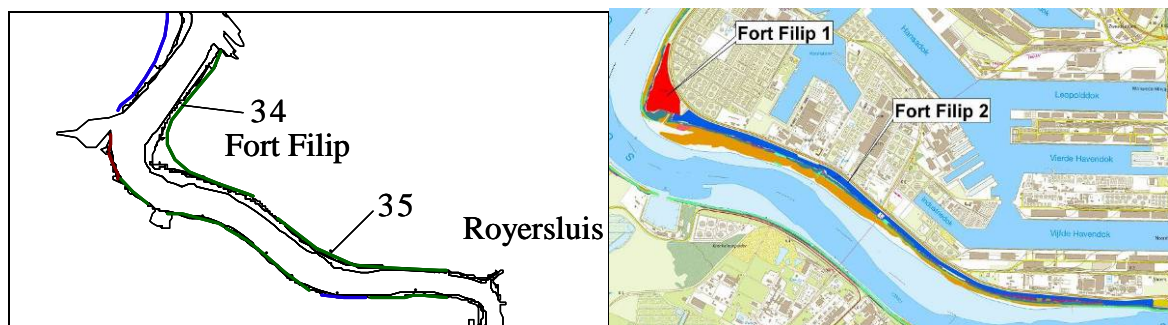

Figuur 1: Habitatrichtlijngebieden langsheen het traject.

De projectsite grenst over de volledige lengte aan het habitatrichtlijngebied Schelde- en Durme-estuarium van de Nederlandse grens tot Gent (BE2300006). Het gebied werd aangemeld voor volgende Habitats: 1130 Estuaria, 1140 Bij eb droogvallende slikwadden en zandplaten, 1310 Eenjarige pioniersvegetaties van slik en zandgebieden met *Salicornia*-soorten en andere zoutminnende planten, 1320 Schorren met slijkgrasvegetatie en 1330 Atlantische schorren.

Het gebied is ook aangemeld voor volgende Bijlage soorten: Rivierprik (*Lampetra fluviatilis*), Kleine modderkruiper (*Cobitis taenia*), Kamsalamander (*Triturus cristatus*) en Vleermuizen.

De voorgestelde NOP projecten Fort Filip 1 en 2 en de nog uit te voeren Sigmawerken zijn gesitueerd in figuur 2

Figuur 2: a. Situering van de geplande Sigmadijkwerken. B. Situering van de twee NOP gebieden (Fort Filip 1=B449, Fort Filip 2=B524 in het NOP en het MweA voor het geactualiseerde Sigmaplan)..

Sigma project nummer 34: Dijkwerken tussen Kruisschans en vestiging Esso over een lengte van 5.000 m.

Sigma project 35: dijkwerken tussen vestiging van Esso en Oosterweel over een lengte van 3.500 m.

Fort Filip 1: afgraven van een zandstock/stort tot goede uitgangshoogte voor slik en schorontwikkeling

Fort Filip 2: alternatieve dijkuitvoering om de aanleg van een Sigmadijk te combineren met maximale slik en schor uitbreiding in een kwetsbare overgangszone in de saliniteitsgradiënt.

De volledige lengte van het projectgebied overlapt met de zone waarin het Antwerps Havenbedrijf een fietspad voor woon-werkverkeer wil aanleggen. Om cumulatieve effecten van alle geplande initiatieven te minimaliseren is onderling overleg vereist voor de optimale inrichting van het gebied. Het IN maakte reeds een passende beoordeling van de effecten van dit fietspad op de EU Vogel- en Habitatrichtlijngebieden en formuleerde een advies voor de uitvoering van de dijkwerken (VAN DEN BERGH *et al.*, 2004a; b)

2.2 Gewestplan

De projecten palen landwaarts aan gebied voor vervuilende industrie (2.1) en rivierwaarts aan natuurgebied (4.3.1), waterweg (11.0) en reservatiegebieden voor het beveiligen van de tracés van geplande infrastructuurwerken of het verbreden van bestaande.

2.3 Huidige situatie

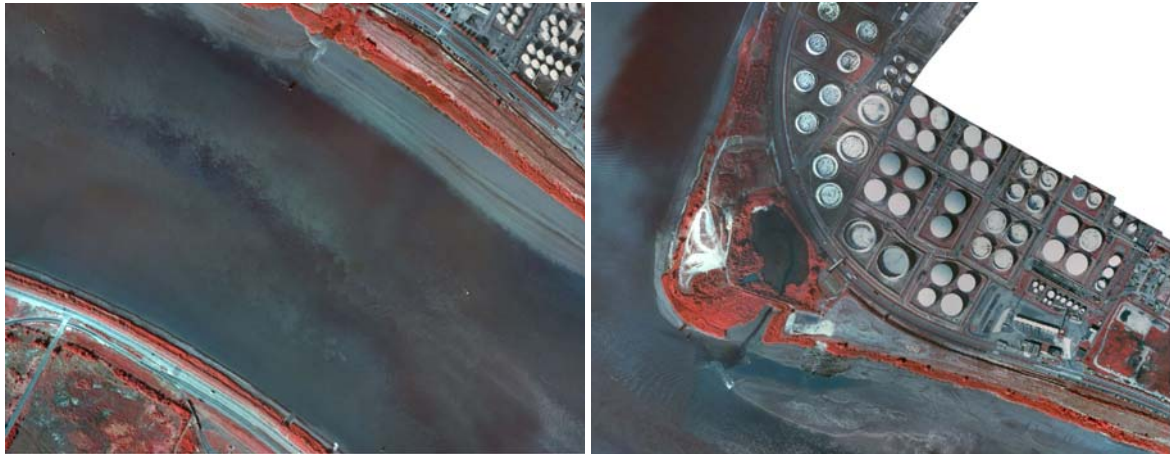

Figuur 3: Voorliggend schor tussen Oosterweel en Fort St-Filip.

De projecten worden rivierwaarts gekenmerkt door een in breedte variërende schorvegetaties (0-25 m, op enkele plaatsen tot 40 m), grotendeels opgebouwd uit rietvelden met verspreide vegetaties van Ruwe Bies (*Scirpus tabernaemontani*), Zeebies (*Scirpus maritimus*), Zeeaster (*Aster tripolium*) en Zilte rus (*Juncus gerardi*) (Figuur 3). Ze hebben botanisch zowel als

avifaunistisch belang. In de rietvegetaties broeden typische rietvogels zoals Blauwborst (Bijlage I van de Vogelrichtlijn), Rietgors en Rietzanger (Broedvogeldatabank INBO).

De ervoor liggende slikken variëren tussen 0 en 200m breedte. Ze zijn ter hoogte van project 35, met de plaat van Boomke, veel breder dan de slikken langs de tegenoverliggende linkeroever en zijn belangrijk als rust en foerageergebied voor overwinterende en doortrekkende watervogels (Figuur 4).

Figuur 4: a: Breedte van het slik op linker- en rechteroever tussen Oosterweel en Fort St-Filip. b: Stort aan Fort St-Filip.

De projecten grenzen landwaarts aan de Scheldelaan. Tussen de rivier en de Scheldelaan ligt er een in breedte variërend gebied, dat grotendeels wordt ingenomen door een zanddepot/stort, dat tevens dienst doet als dijklichaam. Ook de restanten van het oud Ford St-Filips worden daardoor omsloten (Figuur 4b). De vegetatie op het zanddepot heeft een sterk ruderaal efemeer karakter (figuur 5). Tussen het zanddepot en de Scheldelaan ligt over de hele lengte van het traject een leidingenstrook, het dijklichaam moet rivierwaarts van deze leidingenstrook gerealiseerd worden.

Figuur 5: De vegetatie op het zanddepot.

Tussen het stort en de Scheldelaan bevindt zich een leidingenstrook die bereikbaar moet blijven. De milieuhygiënische toestand van het stort is momenteel niet echt gekend, maar vooral in het gebied 'Fort Filip 1', de zone rond het fort, is er naar alle waarschijnlijkheid ernstige vervuiling.

3. Uit te voeren werken.

Het is de bedoeling om werk met werk te maken, nl de aanleg van een Sigmadijk en de creatie van een slik en schor gebied te combineren. Volgende aandachtspunten moeten daarbij in acht genomen worden:

- Integratie met het aan te leggen fietspad voor woon-werkverkeer in de haven
- Inpassing van de leidingenstraat in het geheel
- Vaststellen van de vervuilingsgraad van de zandstock, planning van de bestemming en reiniging van de specie
- Afweging van de beste inrichtingsvariant voor het slik en schorgebied met inachtnaam van de reeds bestaande slikken en schorren
- Uittekenen van de dijkuitvoeringsvarianten die tegelijkertijd voldoende garanties voor veiligheid waarborgen, maximale kansen voor natuurontwikkeling garanderen en ruimte laten voor de leidingenstraat en het fietspad.
- Oppervlakte natuurwinst berekenen die met de verschillende varianten gepaard gaan.

In de gegeven omstandigheden zal een fasering in de uitvoering aangewezen zijn. In eerste instantie kan het gebied tussen Fort St.-Filip en het Noordkasteel heringericht worden. Uit een eerste evaluatie blijkt dat op die site ongeveer 4ha bijkomend schor kan gerealiseerd worden indien men uitgaat van een standaard sigmaprofiel (AMT, mond. med.). Toch is het aangewezen om de opmaak van de inrichtingsplannen van de twee gebieden niet te scheiden maar om het gebied tussen de Boudewijn- en Royersluizen als één projectgebied te beschouwen.

Mogelijke alternatieven en algemene aanbevelingen voor de dijkuitvoeringen worden beschreven in VAN DEN BERGH *et al.* 2004b.

4. Referenties

VAN DEN BERGH, E., VANDEVOORDE, B., & VERBESSEM, I., (2004A). Passende beoordeling voor de aanleg van een fietspad aan de Scheldelaan tussen de Royersluis en de Belgisch-Nederlandse Grens (Schelde R.O.). Advies Instituut voor Natuurbehoud IN.A.2004.94, Brussel, 10pp.,

VAN DEN BERGH, E., VANDEVOORDE, B., & VERBESSEM, I., (2004B). Advies voor de geplande Sigmadijkwerken 33-34-35 tussen de Liefkenshoektunnel en Oosterweel op de Rechterscheldeoever Advies Instituut voor Natuurbehoud IN.A.2004.155, Brussel, 11pp.,

VAN DEN BERGH, E., VAN DAMME, S., GRAVELAND, J., DE JONG, D. J., BATEN, I., & MEIRE, P., (2003). Voorstel voor natuurontwikkelingsmaatregelen ten behoeve van de Ontwikkelingsschets 2010 voor het Schelde-estuarium, op basis van een ecosystemeanalyse en verkenning van mogelijke maatregelen om het streefbeeld Natuurlijkheid van de Lange Termijn Visie te bereiken. RIKZ, Instituut voor Natuurbehoud, UIA.. 99 pp + bijlagen

VAN DEN BERGH, E., MEIRE, P., HOFFMANN, M., & YSEBAERT, T., (1999) Natuurherstelplan Zeeschelde: drie mogelijke inrichtingsvarianten. Rapport Instituut voor Natuurbehoud (99.18), Brussel. 216 pp. + ill.

VANDEVOORDE, B., VAN BRAECKEL, A., MERTENS, W., TOMBEUR, A., PISSCHAERT, F., & VAN DEN BERGH, E., (in prep.). Vegetatiekaart van de schorren van Zeeschelde, Durme en Rupel (2003). Rapport Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.